

Dedó

Egy délelőtt a kisdedek között – Vass József emléke, kormányzati munkája – Ezer és egy kérdés

Budapesten nyolcvankilenc állami s községi óvoda van, és tizenkét felekezeti, de legalább kétszáznegyvenre volna szükség, csak azért, hogy a gondozatlan gyerekek felügyelet alatt legyenek. A Miskolci úton – amint a főváros illetékes osztályán megtudjuk – most van egy óvoda épülőben (hatvan-nyolcvan gyerek számára). Az újfajta óvodák inkább otthonok, ahol a gyermekek reggeltől estig ott lehetnek, csak este jönnek értük a szülők.

A tanév kezdetén meglátogatjuk a Mária Terézia téren levő mintaóvodát a Pedagógiai Szemináriumban. Vagy százhatvan gyerek van együtt.

– A szombat vagy a hétfő – mondja az óvónő – a legkevésbé látogatott nap.

– Miért?

– Szombaton az anyák nem dolgoznak, s inkább otthon tartják gyermeküket. Hétfőn pedig a vasárnapi gyomorrontás miatt maradnak otthon a gyerekek.

Kert, verbénák, őszi rózsák, arany levelű fák, aztán a homok, a nagy homok, a játszótér. Éppen tízóraznak.

Mindenki – kivétel nélkül – hoz magával valami jót. A szülők, a legszegényebbek is, példásan ellátják ilyen korban kisgyermeküket.

Katóka vajas kenyeret tart tömzsi kacsójában, de ujjával szedegeti le a vajat, s a kenyeret otthagyja. Zolika, a cigányfiú fürt szőlőt szemelget. Ilonka lekváros kenyeret majszol. Mellette Mariska csak nézi a vajas kenyeret, de nem harap beléje. Egyszerre sírva fakad.

– Mért sírsz?

– Lekváros kenyeret akarok.

Az óvónő – helyes pedagógiai érzéssel – kimondja a salomoni ítéletet: Ilonka és Mariska megfelelnek tízórajukat.

Körkérdést intézünk hozzájuk:

– Mi a legjobb étel?

– A vajás kenyér – felelik karban – meg a kávé, édesen, cukorral.

Ebben nincs nézeteltérés. Csak azt jegyzik meg, hogy a vajás kenyér is lehetőleg cukros legyen.

Mindössze egy okos, szürke szemű kislány jelent be különvéleményt.

– Én a parajt szeretem legjobban. (Ez egyéniség lesz.)

Télen ebben az időben szalmaszálon szívják a tejet, melyet a főváros ad nekik ingyen, s mindannyian versenyeznek, ki issza ki legelőbb.

Társadalmi ellentétek itt nincsenek. Nem is lehet sejteni, hogy kinek kicsoda-micsoda lehet az apja-anyja. Valóban angyali lelkűek még ezek a csöpp emberek.

– Sokszor – meséli az óvónő – nehéz megtudni, hogy van-e testvérük, vagy nincs. Nekik minden gyermek, akikkel játszanak, akit szeretnek, testvérük. Ez is a helyes. Ezt a szellemet igyekszünk itt meghonosítani. Az egyetlen gyermekek boldogan járnak ide, mert itt kapják meg a hiányzó társadalmat, melyre természetesen minden gyermek vágyakozik.

A lányok óvónők akarnak lenni (esetleg mamák és óvónők egy személyben), a fiúk soffőrök, katonák, tüzérek.

Nemigen veszekszenek. De ha a fiúk összetűznek, ösztönösen a dzsiu-dzsiu-hoz folyamodnak. Van egy ravasz fogásuk: egy ujjat a fülbe, egy ujjat a szembe. Ezzel nagy fájdalmat tudnak okozni.

Vége a tízórának. Mind a homokba rohannak. A homok egyszerre kivrágzik, olyan lesz, mint egy gyöppágy, vagy egy kosár színes gyümölcsökkel. Várat építenek, s azonnal zászlót tűznek ki rá.

– Ki a gyermekek kedvence?

A lányoké mindig a legkisebb fiú, akit anyásan ajnároznak, a fiuké pedig egy nagyon szép, bájos kisleány, akit valóságos lovagi hódolattal vesznek körül, versengve járnak kedvébe, még a széket is megtörlik, minekelőtte leül rá.

A tisztaság példás. Macskát, kutyát, galambot nem szabad tartani. A homok tisztaságára annyira ügyelnek, hogy amikor kicserélik, más kocsi hozza az újat, s más kocsi szállítja el a régit.

– Vannak-e még férfi kisdud-óvók?

Az utolsó – feleli az óvónő – Kohány bácsi volt azoknak az Angyalkerteknek az egyikében, melyeket Brunswick grófnő alapított. Ma kizárólag nők foglalkoznak ezzel. Nálunk az óvodákat csak 1892-ben vette át az állam és a főváros, azelőtt társadalmi egyesületek kezében voltak. 1848 után erősen hanyatlott ez az intézmény. Csak újabban lépünk Németország nyomába, ahol csodálatosan kiépített rendszerrel dolgoznak az óvodák is. Vass Józsefben az óvodák is jótévedőjüket veszítették el. Legutóbb is tízezer pengőt ajándékozott a szegény gyermekeknek. Horthy Miklósné sokat áldoz a ma-

gánvagyonából, oly szeretettel csüng a kisdedeken, mint valaha Németországban Viktória császárné. Egyébként a nagyközönség is figyelmes. Gyakran kapnak használt ruhadarabkákat, szépen kimosva, harisnyákat megfoltozva, régi játékokat. Legkedvesebb játéku most is egy bohóc, melyet ajándékba kaptak. Aki havonta nyolc pengőt fizet, az egy gyermeknek a gyámja lehet, s időnkint meg is látogathatja. Hentesek, mészárosok óriási csomagokkal jönnek el a kis gyámfiukhoz vagy gyámleányukhoz. Akadnak óvónők, kiknek két gyámoltjuk is van. Ezeket fizetésükből támogatják.

– Mi a tanterv?

Az óvodák munkája decemberig jórészt abból áll, hogy a kisgyermeket leszoktassák csúnya félszegségükről, illetlenségükről, főképp a beszédről, s nyesegezzék a családi elkényeztetés túlhajtásait. Az „egyéni” módszer a tanításban csődöt mondott. Annakelőtte előfordult, hogy a túlbuzgó óvónő megannyi verssel terhelte meg ezeknek a csöppségeknek az elméjét. Mi bevált rendszert követünk, melyet a tanterv ír elő.

Megtekintjük fenn az óvoda helyiségét: két nagy, tágas, világos terem, gyermekjátékok, modellek, hegedű, főzőedénykék, negyven egyformán felöltötött bábú. Aztán lemegyünk a gyerekek közé.

Egy kislány sír. Amikor az óvónő kérdezi, miért sír, azt feleli:

– Mert ma nem van szombat. (Szombat a szerjateknap, babázni szeretne.)

A mozi mindnyájan imádják. Főképp a fiúk. Azok bámulják az erős, izmos, ügyes moziszínészeket.

– Hát meséld el szépen Ferike – szól az óvónő – mit láttál a moziban?

Ferike darabig ötöl-hatol, aztán – igazi pesti fiú – így szól:

– Tessék Mária néni megváltani a jegyét. Akkor majd meglátja.

Most egy kislány jön oda. Jelenti – titkolódzó arccal – hogy egyik fiú valami nagyon csúnya szót mondott.

– Mit?

– Azt mondta, hogy frizura. (Minden szót illetlennek tartanak, amit nem ismernek.)

Állandóan kérdésekkel ostromolják az óvónőt.

Amint kifelé megyünk, egy nyírt fejű kisleány azt kérdezi:

– Óvónéni, hol a szél, mikor nem fúj? ...

1930. szeptember 14, vasárnap, 6. old.